

MEMÒRIES 1936-1939

Casal Solleric, planta baixa

16 d'abril al 16 de juny

Per què ens fa por recordar el nostre passat? Per què vàrem perdre la pau i la convivència? Aquestes són unes de les preguntes que exploren els creadors de “Memòries 1936_1939”, un projecte artístic itinerant sobre memòria i història que pretén recordar racons oblidats d'un conflicte que va posar fi a la vida de centenars de persones i va esclafar la democràcia republicana espanyola.

El mes de juliol de 1936 els militars africanistes, amb el suport de grups de civils i paramilitars, s'aixecaren en armes contra persones que únicament empraren la veu per defensar les idees, mai no utilitzaren la violència. Des d'aquell moment l'imperi de la por i de l'odi va envair la nostra terra. Es trencaren anhels, esperances i, sobretot, vides humanes que foren enterrades sota capes de terra i calç. La guerra no fou imaginària, fou una realitat que passà pels carrers i camins de la nostra illa i va produir molts patiments. Després de la victòria dels revoltats, les idees i les paraules varen ser prohibides i la memòria republicana soterrada sota un mantell de silenci que durà molts anys. No era necessari parlar-ne, s'havia de conviure amb la ferida; els que l'obriren mai no sentiren vergonya; els que la patiren no ho oblidaren, perquè fou mal tancada. L'Estat franquista va posar en funcionament una maquinària amb la intenció de recordar els vencedors i oblidar els vençuts. El propòsit era estendre un llençol de silenci i d'oblit. Fou una nova etapa de repressió contra els considerats contraris. Amb la mort del Dictador, la prudència, la manca de consens o l'equilibri de forces dels primers anys de Transició cap a la Democràcia impediren explicar el que va succeir i oblidaren, una altra vegada, el patiment de moltes persones. Darrerament, governs, entitats, associacions i gent a títol personal han aixecat la pols de la història més recent. Ho han fet recordant i fent memòria, uns trets indispensables per recuperar les vivències soterrades de la Guerra i les obscures nits del Franquisme.

Antoni Garreta, Joan Vallespir i Marcos Vidal, artistes amb una llarga llista de participacions en projectes benèfics i col·laboracions amb associacions sense ànim de lucre, presenten una producció que vol endinsar-se dins racons inexplorats de la Guerra i donar a conèixer com aquests varen afectar molts ciutadans. Per mitjà de la pintura, les arts plàstiques i l'escultura, els creadors transformen edificis emblemàtics dels municipis de Palma, Porreres i Inca en espais creatius i de memòria, amb els quals escenifiquen episodis de lluita, de victòries i derrotes. Amb tot, també aporten missatges d'esperança. Són els seus coneixements de la Guerra i la reivindicació de la figura dels homes i les dones, en moltes ocasions anònimes, que moriren víctimes de la repressió. La producció artística esdevé un missatge clar, encisador i ple de compromís social. No tenim dret a guardar aquests coneixements, s'han de fer públics. Necessitam avançar. Són algunes de les afirmacions que es desprenen de la producció dels tres artistes.

Joan Vallespir enganxa a les parets nues una pintura viva, de lluita, compromesa i reivindicativa, on es poden visualitzar imatges d'un passat que ens és molt recent. La producció explica la lluita popular contra els totalitarismes. Una lluita que surt dels pobles, que representa l'esperança d'una generació de dones i homes que va ser truncada per la Guerra. Les pintures escenifiquen imatges d'iniciatives populars i d'una lluita èpica forjada contra les parets de les trinxeres, envoltades de por i gana, també d'indisciplina. Persones soles, allunyades de les seves famílies, compromeses amb una República progressista com a model de participació lliure, cívic i democràtic.

Les composicions de Toni Garreta, que es titulen «Persones imaginades», recullen els somnis de moltes persones que es varen rompre vora una paret, un camí, prop d'un lloc arrecerat. Sobre el trespol de rajola de pols vuitavada d'un casal senyorial conviuen trajectes d'esperança i foscor, que s'entremesclen amb la vida de les persones. Són un missatge de tragèdia, però també de record i esperança. Destaca la senzilla primera en moltes de les seves peces, però alhora sorprèn per la força i la pressió que exerceixen en l'espectador. A més, l'artista ha volgut afegir les històries personals, de la seva família, que parteixen de frases senzilles, però plenes de vigor: «No podem parlar de res», «Varen desaparèixer, com si mai no haguessin existit». La dictadura franquista va anorrear als considerats enemics de la causa antifeixista. Les arts plàstiques de l'artista són un reclam per a la recuperació dels lluitadors i de les llibertats.

Marcos Vidal escenifica la repressió contra l'esport. Sobre el taulell de fusta es representa la victòria d'un equip obrer triomfant que, ben aviat, estigué en el punt de mira dels militars insurrectes. La fúria feixista fou ferotge i va acabar amb molts dels seus representants que patiren la derrota més acarnissada. Les representacions en escultura de Vidal ompliran antics espais de repressió i de vigilància continua que, en l'actualitat, han passat a ser espais de cultura i de recordança d'històries poc conegudes. La producció escultòrica pretén, per una banda, fer memòria dels derrotats i, per altra banda, vol fer que aquesta no sigui silenciada, sinó honorada. L'esport lliure fou arraconat i alguns dels seus esportistes foren atacats de soca-rel. Va ser una època dolorosa, de foscor, de repressió i d'injustícia.

És innegable el vincle del passat amb el present, per tant, el record és necessari perquè mai no es tornin a donar uns fets d'aquesta magnitud. La recuperació de la memòria històrica dels anys de la República i de la Guerra necessita comprensió i, sempre, mirar cap al futur. Això és un símptoma de democràcia. Hi ha dies més fàcils i dies on manca l'esperança que, sovint, és truncada per veus d'incomprensió. El que importa és el camí, persistir per millorar i fer dels valors democràtics la guia del nostre poble. Les investigacions, les paraules, la memòria i la cultura sempre guanyaren i han de guanyar la batalla dels totalitarismes.

Que l'art serveixi per contribuir a recuperar la memòria dels oblidats.

Bartomeu Garí Salleras
Doctor en Història per la UIB

Ajuntament de Palma

CasalSolleric